

به نام آنکه هستی نام از او یافت

سایع تاریخ ایران پیش از هخامنشیان

(دوره ماد)

گردآوری و نگارش

عباس دولت یاری^۱، لیلی شریفی^۲

سهیلا فرید^۳

۱. مدرس پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دره شهر، گروه معماری، دره شهر، ایران.

۲. مدرس پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دره شهر، گروه معماری، دره شهر، ایران.

۳. مدرس پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دره شهر، گروه معماری، دره شهر، ایران.

سر شناسنامه	دولت یاری / عباس / ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور	منابع تاریخ ایران پیش از هخامنشیان (دوره ماد) / عباس دولت یاری و دیگران
مشخصات نشر	انتشارات متخصصان آینده / چاپ اول / ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۳۵ صفحه / وزیری / ۱۰۰۰ نسخه
شناسه افزوده	لیلی شریفی / ۱۳۵۸
شناسه افزوده	فرشاد طهماسبی / ۱۳۷۲
شابک	۵-۱-۹۵۴۲۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
رده بندی کنگ	۱۳۹۴ ۲۰۲/۵۸۷ DSR
رده بندی یویی	۹۵۵/۰۱۳
شماره کتابشناسی ملی	۲ ۸۱۰۳

انتشارات متخصصان آینده

منابع تاریخ ایران پیش از هخامنشیان (دوره ماد)

گردآوری و نگارش: عباس دولت یاری - لیلی شریفی - فرشاد طهماسبی

چاپ: اول - ۱۳۹۴

طراح جلد: عباس یار شعبانی

ناشر: متخصصان آینده

ویراستار و صفحه آرا: حسن محمدی الوار

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول - مهر ماه ۹۴

قیمت: ۵۸۰۰۰ ریال

مراکز پخش:

- بیرجند، خیابان مدرس ۴، کتابسرای ساختمان: ۰۵۶۳۲۲۳۹۹۶۸
- ایلام، دره شهر، خیابان شهید نوروزی، تلفن تماس: ۰۹۱۸۵۵۰۹۵۸۵

فهرست

۱	مقدمه
۳	منابع تاریخ ایران پیش از هخامنشیان
۳	اقوام ساکن در فلات ایران و مجاور آن مقارن با مهاجرت آریایی ها:
۵	نقش برجسته‌ها:
۵	۱ - نقش برجسته آنوبانی‌نی:
۶	۲ - نقش برجسته دیگری از آنوبانی‌نی:
۷	۳ - نقش برجسته کتیبه دار:
۷	۴ - نقش برجسته دیگری از لولوبی‌ها:
۸	مهمترین مدارک مربوط به مادیان و تمدنهای معاصر مادیان:
۹	الواح آشوری:
۹	مدارک و اسناد به دست آمده در این کاوشها عبارت اند از:
۹	بابلی‌ها:
۹	الواح بابلی:
۱۰	سومریان:
۱۰	الواح سومری:
۱۰	اورارتو:
۱۱	کتیبه های اورارتو:
۱۱	نگاهی اجمالی به تاریخ مادیان
۱۲	هنر و فرهنگ مادیان
۱۲	بررسی هنر معماری
۱۳	دژهای مادی
۱۳	تپه ها و قلعه های مادی در فلات ایران:
۱۳	الف - تپه سیلک:
۱۴	ب- گودین تپه:
۱۷	ج- نوشیجان تپه:
۱۷	د- تپه حسنلو:
۱۷	هـ - گور دخمه‌های مادی:
۱۷	معماری صخره‌ای:
۱۸	اهمیت معماری صخره‌ای:
۱۸	مهمترین گور دخمه‌ها و معماری صخره‌ای مادیان عبارتند از:

۱. آثار روستای اسحاقوند (سکاوند) درباختران ۱۸
- گوردخمه های اسحاقوند: ۱۸
۲. گور دخمه صحنه: ۱۹
۳. گور دخمه دکان داود: ۲۱
۴. گور دخمه فخریکا: ۲۳
۵. گور دخمه قیز قاپان: ۲۳
۶. گور دخمه کورخ کیچ: ۲۴
۷. گور دخمه داو دختر (دا و دودر): ۲۴
۸. آثار صخره ی دیر: ۲۵
۹. گور دخمه راسر: ۲۵
۱۰. گوردخمه سان رسر: ۲۷
۱۱. گوردخمه برد عشقان: ۲۸
۱۲. گوردخمه برناج: ۲۸
۱۳. گوردخمه شمس آباد: ۲۸
- نیایشگاه مادی بیستون: ۲۹
- بررسی بعضی از آثار هنری منسوب به مادها: ۲۹
- خط و نگارش مادها ۳۱
- دین مادها ۳۱
- نقوش برجسته و حجاری ها ۳۱
- نقوش برجسته ی داخل ایران: ۳۱
- نقوش برجسته ی خارج از ایران: ۳۲
- پوشاک مادها ۳۲
- کلاه مادی: ۳۲
- پیراهن مادها: ۳۳
- شلوار مادی: ۳۳
- کمربند مادی: ۳۳
- جبهه ی مادی: ۳۳
- ردای (شنل) مادی: ۳۳
- کفش مادی: ۳۴
- پوشاک زنان در دوران مادها: ۳۴

مقدمه

منابع و مأخذ تاریخ ایران پیش از اسلام دوران تاریخی ماد از جمله دروس اصلی کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته باستان‌شناسی می‌باشند که مطالب و محتوای آن‌ها حاصل مطالعات، تحقیقات و بهره‌گیری‌های گسترده‌ای است که به وسیله محققین و اساتید این رشته صورت پذیرفته است.

یکی از مشکلات دانشجوین رشته باستان‌شناسی و تاریخ کمبود منابع علمی به زبان فارسی در رابطه با منابع و مأخذ تاریخ ایران پیش از اسلام است، هرچند در برخی زمینه‌ها کتاب‌های به زبان فارسی تألیف و یا ترجمه شده است. اما به‌طور کلی کمبود منابع و متون فارسی در این رشته بسیار چشم‌گیر است. به همین خاطر نگارندگان این شش کتاب زیر را به رشته تحریر درآوردند.

ضرورت تدوین و گردآوری کتاب حاضر بیشتر به دلیل تنوع منابع و دسترسی نسبتاً دشوار به منابع اصلی انجام گرفت. از آنجایی که منابع تاریخ ایران پیش از اسلام دوره ماد به دلیل گستره وسیع مطالعاتی و دامنه زمانی و جغرافیایی دوران تاریخی ایران، تنوع و پیچیدگی در آثار و متون برخوردار است، دسترسی آسان و جامع دانشجویان به مواد فرهنگی و منابع مکتوب امری است تقریباً ناممکن. به همین خاطر نگارندگان این سطور، بر آن شدند، اندکی از دشواری مساله کاسته و با گردآوری مطالب مهم و کلیدی در یک کتاب، به ارتقای سطح دانش و آگاهی بخشی عمومی به دانشجویان، محققان و علاقه‌مندان هنر، تاریخ و باستان‌شناسی تلاش نماید. بدیهی است، از آنجائیکه، این کتاب تنها با هدف آموزش و بیان منابع و مأخذ تاریخ ایران پیش از اسلام ایران دوره ماد به دانشجویان رشته‌های هنر (پژوهش هنر، معماری و شهرسازی)، تاریخ و باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد تدوین یافته است، از ارائه ارجاعات درون متنی پرهیز شده است. به‌طور کلی، نگارندگان کتاب حاضر به معرفی اقوام ساکن در فلات ایران و مجاور آن مقارن با مهاجرت آریایی‌ها و ظهور مادی‌ها پرداخته شده است. بی‌شک این کتاب مقدمه‌ای بر منابع و مأخذ تاریخ ایران پیش از اسلام دوره ماد است و تلاش داشته است تا با بیانی ساده و روان به توصیف

کلیات هنر دوران تاریخی دوره ماد و منابع و مأخذ موجود پردازد و از ارائه تحلیل و بیان نظرات شخصی خودداری نماید. لازم به ذکر است با توجه به اینکه مرزهای فرهنگی ایران منطبق با مرزهای سیاسی کنونی نیست، در این کتاب مبنای بررسی و معرفی آثار با توجه به گستره حکومتی ایران در دوران تاریخی به معرفی اقوام ساکن در فلات ایران و مجاور آن مقارن با مهاجرت آریایی‌ها و دوره ماد به معرفی آثار و منابع این دوره بر اساس مرزهای سیاسی تعریف شده است. بنابراین از پرداختن به بسیاری از محوطه‌ها و بناهای این دوران در خارج از مرزهای سیاسی امروز اجتناب شده است.

و اما سخن می‌شود: ادعائی نیست که این کتاب بتواند پاسخگوی همه سوالات علاقه‌مندان باشد بلکه آرزومندیم بتواند سؤالات برانگیزد و شک ایجاد کند؛ چرا که سؤال و شک مقدمه یقین است. پیشاپیش تمام کاستی‌های کتاب را می‌پذیریم و ضمن پوزش از تمام علاقه‌مندان به تاریخ، اساتید، دانشجویان و دانش‌آموزان انتقادات و پیشنهادات دلسوزانه آنها را به دیده منت پذیرا هستیم. در خاتمه لازم می‌دانیم از زحمات و راهنمایی‌های دوستان، دانشجویان و اساتید گرانقدر که در دانشگاه‌های مختلف، که همیشه با ابرار همشان با دلسرمدار خود کرده‌اند، تقدیر و تشکر خود را نثارشان کنیم. همچنین از زحمات بی‌وقفه تمام باستان‌شناسان نامی این مرز و بوم و تمام کسانی که مقدمات لازم را برای ایجاد این کتاب را برای ما تهیه کردند تشکر و قدر دانی نمایم، از درگاه پروردگار یکتا، سلامتی و طول عمر آنان را برای خدمت به این سرزمین اهورائی را مسئلت داریم.

یا رب از ابر هدایت برسان بارانی

بیشتر ز آنکه چو گردی زمیان برخیزم

عبّاس دولت‌یاری^۱ و دیگران

تابستان ۱۳۹۴

^۱. مدرس پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دره‌شهر، گروه معماری، دره‌شهر، ایران.